

1. Παύλου Δ. Πυρινού: «Βεροιώτικα σημειώματα»

ΠΑΥΛΟΣ Δ. ΠΥΡΙΝΟΣ

ΒΕΡΟΙΩΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ, ΙΣΤΟΡΙΚΑ,
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ, ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΚΑ κ.ά.

ΒΕΡΟΙΑ 2009

ΕΚΔΟΣΗ: ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ "ΠΥΡΙΝΟΣ"

Ο Παύλος Πυρινός είναι από τους παλαιότερους συνεργάτες της «Νιάουστας» και μας έχει - κατά καιρούς - «τροφοδοτήσει» με αξιόλογες εργασίες, κυρίως στους εκκλησιαστικούς και εκπαιδευτικούς τομείς της νεότερης ιστορίας της πόλης μας. Το ίδιο (και περισσότερο βέβαια) ασχολήθηκε και με τα εκκλησιαστικά, ιστορικά, εκπαιδευτικά, προσωπογραφικά κ.α. της Βέροιας (όπου και κατοικεί) και στις τοπικές εφημερίδες της οποίας κατά καιρούς δημοσιεύει τα εμπειριστατώμενα και ιστορικά τεκμηριωμένα άρθρα του.

Την σύνοψη αυτών των δημοσιευμάτων

του περιέχει το τελευταίο βιβλίο του με τίτλο «Βεροιώτικα Σημειώματα» που κυκλοφόρησε φέτος από τις εκδόσεις: «Βιβλιοπωλείο Πυρινός» σε ένα φροντισμένο τόμο 360 σελίδων. Το εξώφυλλο του βιβλίου κοσμεί φωτογραφία της παλαιάς Μητρόπολης της Βέροιας, που τόσο λόγος γίνεται τελευταία για την ανάδειξη - επισκευή - αναστήλωση της με ενεργό συμμετοχή στην επιτροπή και του συγγραφέα. Στο οπισθόφυλλο υπάρχει βιογραφικό σημείωμα του Π. Πυρινού, ενώ ο πρόλογος είναι του διδάκτορα της ιστορίας της εκπαίδευσης και καθηγητή Αντώνη Μ. Κολτσιδά.

Το βιβλίο αναφέρεται σε δημοσιεύματα του συγγραφέα στις εφημερίδες «Βέροια», «Λαός» και «Φρουρός της Ημαθίας», που έχουν σχέση με την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τοπικής εκκλησίας στα χρόνια της τουρκοκρατίας, ιστορικά στοιχεία που αφορούν τη Βέροια και την περιοχή της, με επώνυμους (ιερείς, δασκάλους, μακεδονομάχους) και την προσφορά τους

Ο Άγιος Αντώνιος Βέροιας

στον τόπο, ευεργέτες σχολείων και ναών, ενώ παραθέτει τη δράση συλλογικών φορέων της περιοχής, για να καταλήξει στην έκτη και τελευταία ενότητα με βιβλιοπαρουσιάσεις και κριτικές συγγραφέων της Βέροιας ή που ασχολήθηκαν και με τη Βέροια.

Η εργασία αυτή συνοδεύεται από πλούσια εικονογράφηση, αναλυτικό πίνακα περιεχο-

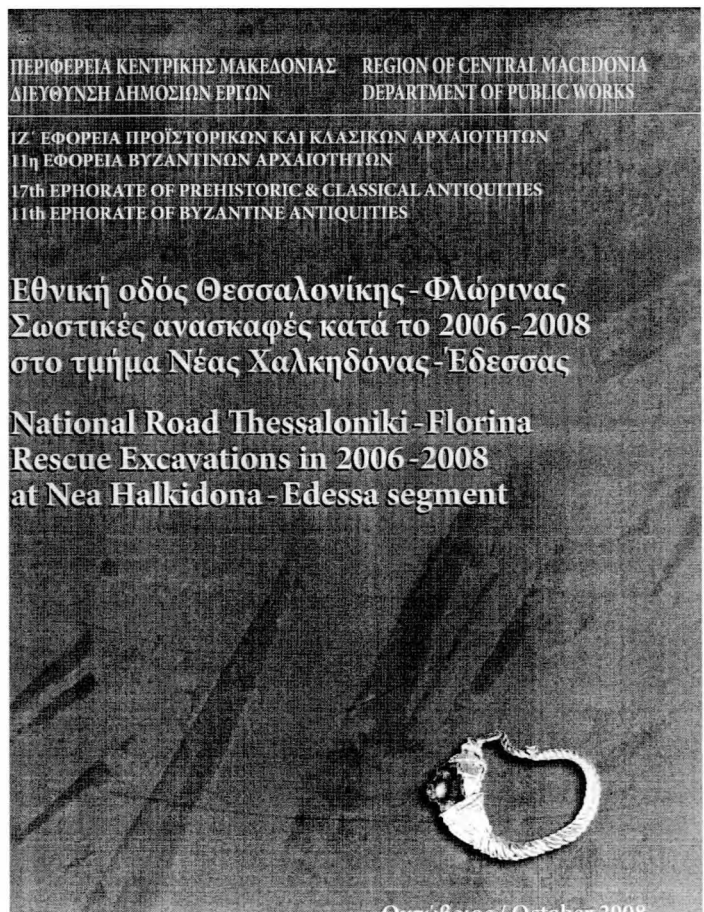
μένων (στην αρχή του βιβλίου) και από κατάλογο των δημοσιευμάτων του συγγραφέα τόσο στις τοπικές εφημερίδες όσο και στο Μακεδονικό Ημερολόγιο του Ιωάννη Σφενδόνη στη Θεσσαλονίκη, χωρίς να παραλείπει να αναφερθεί και στις δημοσιεύσεις του στη «Νιάουστα». Τέλος υπάρχει αναλυτικό ευρετήριο κυρίων ονομάτων, που περιλαμβάνονται στις σελίδες του αξιοπρόσεκτου αυτού πονήματος.

2. ΙΖ' Εφορ. Προϊστορ. και Κλασικών Αρχαιοτήτων: «Εθνική οδός Θεσσαλονίκης-Φλώρινας. Σωστικές ανασκαφές κατά το 2006-2008 στο τμήμα Νέας Χαλκηδόνας-Έδεσσας»

Με τον παραπάνω τίτλο εκδόθηκε από την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στην ελληνική και αγγλική γλώσσα το συλλογικό έργο των αρχαιολόγων της περιοχής μας (με έδρα την Έδεσσα, στην οποία υπάγεται και ο νομός μας) και αναφέρεται στις αρχαιολογικές ανακαλύψεις κατά την κατασκευή του τμήματος Νέας Χαλκηδόνας-Έδεσσας της εθνικής οδού Θεσσαλονίκης-Φλώρινας κατά το 2006, αλλά και κατά τα έργα παράκαμψης της Έδεσσας κατά το 2007-2008 στον ίδιο οδικό άξονα.

Το βιβλίο διακρίνεται για την λεπτομερή επιστημονική καταγραφή των ευρημάτων, είναι πολυτελούς έκδοσης σε χαρτί ιλουστρασιόν και με έγχρωμες μεγάλες φωτογραφίες και σχήματα, 144 σελίδων (διαστάσεις 21Χ28 εκ.) με εκδοτική επιμέλεια της αρχαιολόγου Αναστασίας Χρυσοστόμου (της ΙΖ' ΕΠΚΑ). Το προλογίζει ο καθηγητής Γ. Τσιότρας, Γ.Γ. Περιφέρειας Κεντρ. Μακεδονίας και περιλαμβάνει τις εργασίες των: Μαρίας Λιλιμπάκη - Ακαμάτη: «Ανασκαφική έρευνα στην Πέλλα το 2006», Παύλου Χρυσοστόμου: «Σωστική ανασκαφή στο δυτικό νεκροταφείο της Πέλλας κατά το 2006: Οι ελληνιστικοί τάφοι», Π. Χρυσοστόμου: «Σωστική ανασκαφή στο δυτικό νεκροταφείο της Πέλλας κατά το 2006: Οι ρωμαϊκοί τάφοι», Αναστασίας Χρυσοστόμου: «Έδεσσα 2007-2008. Στα τρίστρατα της νότιας παράκαμ-

ψης». Η τελευταία εργασία έγινε από την 11^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (με έδρα την Βέροια, στην οποία υπάγεται και ο νομός Πέλλας) από τους αρχαιολόγους Μ. Χειμωνοπούλου - Γ. Σκιαδαρέση - Α. Προκοπίδου με τίτλο:

«Ανασκαφή στη θέση «Ψηλή Βρύση» της Έδεσσας» και με αναφορά σε ανακαλυφθέν μοναστηριακό συγκρότημα των ύστερων βυζαντινών χρόνων.

Το συμπέρασμα είναι ότι τα ευρήματα επιβεβαιώνουν τη διέλευση από τον οδικό αυτό άξονα της ρωμαϊκής Εγνατίας οδού, η οποία κατά τους ιστορικούς χρόνους πήρε την ονομασία Βασιλική οδός, γιατί συνέδεε την πρωτεύουσα Πέλλα με τις υπόλοιπες πόλεις του μακεδονικού βασιλείου ή όπως ισχυρίζονται άλλοι, επειδή συνέδεε τις δύο πρωτεύουσες του μακεδονικού βασιλείου Πέλλα (η νεότερη) και Αιγές (η προηγούμενη), οπότε πρέπει να δεχθούμε τις Αιγές δίπλα στην Έδεσσα. Μήπως τότε το ανάκτορο στη Βεργίνα είναι των ελληνιστικών χρόνων; Και γιατί ονομάστηκε Εγνατία η διαδρομή Κλειδί-Κουλούρα- Κοζάνη; Για να είμαστε κοντινότερα στη Βεργίνα και να αποδείξουμε ότι εκεί είναι οι Αιγές;

Μακεδονικός τάφος της Πέλλας

Πρέπει να θεωρούμε εθνικό συμφέρον μόνο την αλήθεια. Πάντως, σε κανένα σημείο των εργασιών τους οι συγγραφείς δεν ονομάζουν Αιγές (παρά μόνο Βεργίνα) τον ομώνυμο αρχαιολογικό χώρο.

3. Κων. Αν. Λαπαβίτσα: «Αφιέρωμα στη γιορτή του Πολυτεχνείου»

Ένα κενό όσον αφορά στα βοηθήματα των εκπαιδευτικών κάθε βαθμίδας για τις εκδηλώσεις μνήμης που γίνονται κάθε χρόνο στα μέσα του Νοέμβρη για την εξέγερση στο Πολυτεχνείο, έρχεται να καλύψει ο συνεργάτης του περιοδικού μας και δάσκαλος στη Νάουσα Κώστας Λαπαβίτσας.

Το πόνημα των 140 σελίδων και διαστάσεων 17X24 εκατ. περιλαμβάνει σύντομο χρονικό των ιστορικών εκείνων ημερών του 1973, με αναφορά στον ραδιοφωνικό σταθμό του Πολυτεχνείου και δηλώσεις των πολιτικών αρχηγών της εποχής. Επίσης 72 ποιήματα εξεχόντων δημιουργών που έχουν σχέση με τα γεγονότα (δικτατορία, αντίσταση, εξέγερση φοιτητών κ.α.) όπως των Γιάννη Ρίτσου, Γιάννη Κουτσοχέρα, Οδ. Ελύτη, Κωστούλας Μητροπούλου κ.λ.π.

Δεν παραλείπει να παραθέσει 35 μελο-

ποιημένα ποιήματα για την περίσταση διαφόρων μουσικοσυνθετών (Μ.Θεοδωράκης, Μάνος Λοϊζος, Γ. Χατζηνάσιος, Στ. Ξαρχάκος κ.α.), ενώ τα κείμενα του διανθίζονται από 21 φωτογραφίες των γεγονότων, ομιλίες και φυσικά αναλυτική

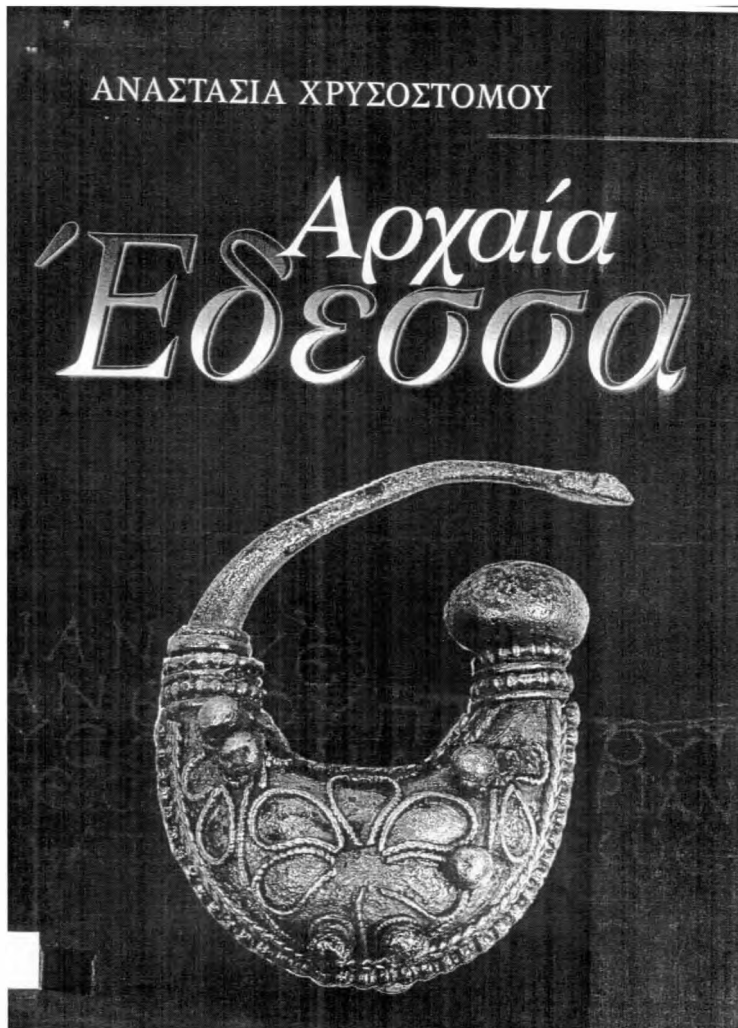
βιβλιογραφία και πίνακα περιεχομένων. Το εξώφυλλο κοσμούν ωραίες φωτογραφίες σε σχεδιασμό του Γιώργου Μάρκου. Γενικά πρόκειται για μια αξιοπρόσεκτη προσπάθεια του εκλεκτού μας συνεργάτη.

4. Αναστασίας Χρυσοστόμου: «Αρχαία Έδεσσα»

Από το Υπουργείο Πολιτισμού (ΙΖ' Εφορ. Προϊστ. και Κλασικών Αρχαιοτήτων) και με επιμέλεια της αρχαιολόγου Αναστασίας Χρυσοστόμου εκδόθηκε στην Έδεσσα το βιβλίο με τον παραπάνω τίτλο που περιέχει όλες τις τελευταίες πληροφορίες από τις ανασκαφικές έρευνες μέχρι σήμερα και αφορούν τον γεωγραφικό χώρο της επαρχίας Έδεσσας μέχρι και τα όρια της δική μας επαρχίας Νάουσας.

Το βιβλίο αποτελείται από 167 καλογραμμένες σελίδες διαστάσεων 21Χ28 εκατ. σε στοιχειοθεσία- εκτύπωση της University Studio Press Α.Ε.-Θεσσαλονίκη και σε χαρτί πολυτελείας με 196 έγχρωμες φωτογραφίες και σχεδιαγράμματα. Υπάρχει αναλυτικός πίνακας περιεχομένων και επίσης βιβλιογραφίας - συντομογραφιών στην αρχή του βιβλίου και ευρετήρια τοπωνυμίων (αρχαίων και σύγχρονων) καθώς και ονομάτων κυρίων ελληνικών και ξένων καθώς και το γενικό λεξιλόγιο κυρίως αρχαιολογικών όρων.

Αναφέρεται (σ.35) στον αποσχετισμό των αρχαίων πόλεων της Έδεσσας και των Αιγών, χωρίς βέβαια να τις τοποθετεί στη Βεργίνα (αφού ακόμα δεν υπάρχουν επιγραφικές μαρτυρίες). Βέβαια αρχίζει με το ιστορικό της αρχαιολογικής της έρευνας και συνεχίζει με την αναφορά των αρχαιότερων περιόδων μέχρι τον 5ο αι. π.χ που αφορούν και την αρχαία Σκύδρα (ανάμεσα από την δική μας Επισκοπή -Αρσένι και Πετριώ) καθώς και την τούμπα στη θέση Ζλάτα της Επισκοπής Νάουσας, που προσδιορίζεται στην εποχή του σιδήρου.

Η περιγραφή των αρχαιολογικών ευρημάτων είναι λεπτομερής και στο επόμενο κεφάλαιο των ύστερων κλασικών έως ελληνιστικών χρόνων (4ος-1ος αι. π.χ.) κυρίως στην Έδεσσα (κάτω πόλη και ακρόπολη) αλλά και στην υπόλοιπη επαρχία (Αρνισσα, Άγρας, Παναγίτσα κ.α.) ενώ και οι τελευταίες ανασκαφές (2006-2008) καταδεικνύουν, ότι ο οδικός άξονας που διέσχισε το βόρειο νεκροταφείο της κάτω πόλης ήταν η Εγνατία οδός.

CE επισκέψιμος αρχαιο 353ογικός χώρος της Έδεσσας

Το κεφάλαιο των αυτοκρατορικών χρόνων (1^{ος} - 3^{ος} αι. μ.Χ.) αναφέρει πάλι την Σκύδρα και ευρήματα στα γειτονικά Λουτροχώρι, Σεβαστιανά και Αρσένι καθώς και οικισμούς Β.Δ. της Έδεσσας, αλλά και ευρήματα της αρχαίας πόλης που συνεχίζει την ύπαρξη της. Στους ρωμαϊκούς χρόνους η Έδεσσα είχε δικαίωμα κοπής νομισμάτων με το πορτραίτο του αυτοκράτορα εμπρός και αιγοειδείς απεικονίσεις (!) στον οπισθότυπο (μερικές φορές), με φυσικούς συνειρμούς στην ιστορία της Μακεδονίας. Ως δεύτερο (μετά την Έδεσσα) μεγάλο οικιστικό κέντρο της περιοχής, η συγγραφέας, με βάση τις ως τώρα έρευνες, προσδιορίζει την Σκύδρα.

Τέλος στο Ε' κεφάλαιο η συγγραφέας

καθορίζει τα Παλαιοχριστιανικά χρόνια (4^{ος}-6^{ος}/7^{ος} αι. μ.Χ.) με ιστορικές και ανασκαφικές αναφορές πάλι στην αρχαία πόλη και ακρόπολη και στην υπόλοιπη περιοχή σε σχέση και με τα πρόσφατα ευρήματα.

Ιδιαίτερο κεφάλαιο αποτελεί η ανάδειξη της διαμόρφωσης του αρχαιολογικού χώρου στην Έδεσσα, που έγινε πρόσφατα με αφορμή την κατασκευή της οδικής παράκαμψης της πόλης από την εθνική οδό Θεσσαλονίκης-Φλώρινας, η οποία έφερε στο φως τα νέα αρχαιολογικά ευρήματα.

Γενικά το βιβλίο αποτελεί μια πολύτιμη και χρήσιμη εργασία για όλους που ασχολούνται με την ιστορική έρευνα της περιοχής μας.